

Huszadik ifjúsági nyári egyetem Salgótarjában Nemzetközi eszmecsere a kisebbségre, az idegengyűlöletről

Salgótarjában, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat szervezésében 1975 óta működik nemzetközi nyári egyetem (lásd Család, gyermek, ifjúság, 1993/6. sz.). Az immár két évtizedes folyamatos múltat – egyebek mellett – az is magyarázza, hogy annak idején jól sikerült kiválasztani a rendezvény állandó témáját. Az ifjúság helyzete ugyanis mindig, mindenhol közérdeklődésre tart számot, hiszen e nagy létszámú társadalmi réteg végülis a mindenkori jövő letéteményese.

Az elmúlt évek során bebizonyosodott, hogy a gyökeres társadalmi, politikai átalakulás, az úgynevezett rendszerváltás következtében automatikusan nem oldódtak meg a fiatalok problémái, sőt a kelet-európai országokban korábban nem tapasztalt kihívásokkal (tömeges munkanélküliség, skinhead-mozgalom, szekták stb.) is szembe kell nézni.

Az idei kurzus speciális témakörét az ifjúság – kisebbség – idegengyűlölet sajnos ugyancsak aktuális összefüggései képezték. A tíz országból érkezett – döntő többségében külföldi – hallgató elsősorban arra volt kíváncsi, hogy Magyarországon milyen konkrét megnyilvánulásai vannak e jelenségeknek az ifjúság körében, a fiatalok gondolkodásmódjában, magatartásában, s természetesen arra is, hogy hazánkban mi történik a kisebbségek jogainak érvényesítése, a másság tiszteletben tartása érdekében.

Az előadók zöme azonban előszeretettel időzött a történelmi, illetve elvi jellegű eszmefuttatásoknál, a fogalmi értelmezések (európai identitás, kisebbségi törvény, holocaust, antiszemitizmus, filoszemitizmus stb.) kísérleteinél, és adós maradt a magyar viszonyok bemutatásával, s főként a tárgyalt kérdések ifjúsági vonatkozásainak részletes elemzésével. Leginkább érvényes ez a megállapítás a tömegkommunikációval kapcsolatos előadásra, amely meg sem próbálta érinteni a médiáknak az ifjúságra gyakorolt sokrétű hatásait. Ezért mint a Kárpát-Ukrajnából érkezett tanárok is elmondták – a hallottakat csak indirekt módon használhatják fel az iskolai munkában.

Szerencsére ellenpéldát is lehet említeni. Dr. Csendes László, az Országos Rendőrfőkapitányság munkatársa tényekben, adatokban gazdagon mutatta be a skinhead-típusú ifjúsági csoportok magyarországi jellemzőit. A nagy érdeklődéssel kísért előadásból kiderült, hogy az első támadást 1988-ban követték el a sokszoros túlerőben lévő fiatalok kubai állampolgárok ellen. Azóta négyszáz alkalommal inzultáltak – nagyjából fele-fele arányban – színes bőrű és cigány származású embereket, és két esetben vetődhetett fel zsidók megtámadásának szándéka.

Mára mintegy négyezerre becsülhető hazánkban a skinheadek száma! Több mint ötven százalékuk a fővárosban fejti ki tevékenységét. Viszonylag sokan vannak Borsod és Csongrád, valamint Heves megyében.

Ideológiájuk alapvetően nem különbözik a nyugati mozgalmakétól. Az a véleményük, hogy Magyarországot is meg kell tisztítani az idegenektől, mert elveszik a munkahelyet és az iskolapadot a magyar fiatalok elől. Elvi alapon azonban csak kevesen állnak, az erőszakos, durva „kemény mag” körül csoportosuló többségnek inkább csak a külön öltözet, az átlagostól eltérő magatartásmód imponál. Vannak szamizdat jellegű folyóirataik, megkíséreltek pártokat is alapítani, illetve próbálkoztak szélsőséges pártokhoz csatlakozni.

Korábban izgatásnak minősült a skinheadek agresszív fellépése, ma nép, nemzet, faj, vallás elleni büntett” ként kezeli az igazságszolgáltatás. Csakhogy – mint a nyári egyetemen is megfogalmazódott – eleddig még nem született példás ítélet az igen veszélyes társadalmi deviancia megfékezésére. Jobbára garázdaságnak, illetve testi sértésnek tekintették a kirívó

eseteket. Az viszont öröndetes, hogy a rendőrségnek eddig kilencven százalékban sikerült a gyors felderítés.

Az idén – minden korábbi nyári egyetemhez képest – nagyobb volt a résztvevők aktivitása a korreferátumok megtartásában. A francia Frank Lopez a Nemzetek közti összefogás, mint az idegengyűlölet leküzdésének eszköze című hozzászólásában az ifjúsági csereprogramok szerepével foglalkozott. Manfréd Gartz – aki a cottbusi, Bertha von Suther békeharcos nevét viselő képzési intézet képviselőjében lépett fel – a szabadidőben kialakuló ifjúsági csoportok életérzését, viselkedésmódját elemezte, s bemutatta a körökben alkalmazott sajátos pedagógiai, pszichoszociális módszereket, eszközöket. Sharon Holder és Mohammed Dhalech az angliai Bradford-ban tartott szeminárium anyagát közvetítette. Ezen a rendezvényen európai, nemzeti és helyi szintű ajánlásokat, ellenőrizendő programokat fogadtak el a kisebbségek jogainak védelmében, az idegengyűlölet mérséklése érdekében.

Vadim Orlov (Oroszország) Nemzeti problémák és idegengyűlölet, Mihaela Buican (Románia) A kisebbségek sajtója a múltban és jelenben, Jelena Malinovszkaja Etnikumok közötti viszonyok Ukrajnában címmel tartott korreferátumot.

Bakos Levente (Románia) és Rademeier Detlef (Németország) az esti órák ellenére látogatott fakultatív előadói programjait is beszámítva joggal jelenthetjük ki, hogy az 1994-es salgótarjáni nyári egyetem igazi nemzetközi tapasztalatszerének bizonyult. A résztvevők egyértelműen kinyilatkoztatták szándékukat: törekednek megelőzni, hogy bárhol is egy újabb – a jugoszláv polgárháborúhoz vezető konfliktushelyzet alakuljon ki. Erre utalt a viták kulturáltsága, egymás véleményének következetes tiszteletben tartása is.

Az is egyre inkább jellemzője a nógrádi rendezvénynek, hogy a hallgatók, az egyébként általuk is jónak minősített megyei kulturális programokon (hollókői világörökség, ipolytarnóci őseleetek, kazári hagyományörzés, tari buddhista sztupa) kívül szeretnének helyi – nyilván elsősorban ifjúsági – szervezetekkel kapcsolatba lépni az ittlétük során éppúgy, mint a későbbiekben. Ezúttal is számos konkrét igény fogalmazódott meg részükről a folyamatos együttműködésre az ifjúsági partnerkapcsolatok, közös továbbképzések, nyelvtanfolyamok terén.

A zárónapi összegzés alkalmával a hallgatók is megerősítették a rendezők terveit: Magyarország és jelesül Salgótarján földrajzi elhelyezkedése jó feltételt teremt ahhoz, hogy a jövőben is találkozóhelye legyen a Keletről és Nyugatról érkezőknek. Körvonalazódott az is, hogy jövőre, tekintettel a Helsinkiben kötött együttműködési és biztonsági egyezmény huszadik évfordulójára, érdemes lenne a határok nélküli Európa témakörét napirendre tűzni, hangsúlyozottan az ifjúság nézőpontjából.

Van tehát jövője a nyári egyetemnek, amely a helyi tanács, majd az önkormányzat támogatásával a húsz év során beépült Salgótarján szellemi életébe, egyike lett a legrangosabb visszatérő kulturális eseményeknek. Igény van rá, de komolyabb erkölcsi és anyagi segítség is kellene, éppen az ifjúsági szervezetek részéről, hogy ne kelljen a résztvevők költségeit tovább növelni. Az idei rendezvényben közreműködő szervek már csak ezért is megérdemlik a felsorolást: Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, Miniszterelnöki Hivatal Ifjúsági Koordinációs Titkársága, Szakszervezeti Ifjúsági Szövetség, Nógrád Megyei Pedagógiai Intézet és Sréter Ferenc Népfőiskolai Egyesület.

Dr. Csongrády Béla